

HISTORICKÁ PENOLOGIE

Příloha časopisu Institutu vzdělávání - Kabinetu dokumentace a historie VS ČR
pro historickou penologii

PI/2003

Téma: Shromáždění politických vězňů dne 17. listopadu 2003 u příležitosti udělení
Válečného kříže neuvězněným trpícím

Pietní slavnost u příležitosti udělení Válečného kříže neuvězněným trpícím

František Zahradka, (zleva) Dr. Naděžda Kavalírová a plk. Luboš Hruška

V pondělí dne 17. listopadu 2003 kolem desáté hodiny se poblíž příbramského Zámku, kde sídlí Muzeum III. odboje začali scházet první návštěvníci pietní slavnosti. Starší lidé, kteří sem přijeli z různých koutů naší republiky si nenechali ujít příležitost se spolu setkat a zavzpomínat na trpké časy padesátých let, které jim a jejich drahým násilně

vtrhly do života a přerušily drastickým způsobem jejich dosavadní život. Generace poznamenaná válečnými událostmi, které vystřídal antisociální krutý politický režim, zbolševizované komunistické strany. Političtí vězni padesátých let, jejich rodinní příslušníci, přátelé a ti, kteří s obětmi komunismu soucítí. I když jsou mnozí z nich vzhledem k vysokému věku a obtížné zdravotní situaci odkázáni na svá soukromí, zdravotní a sociální péči, přesto se k udělení Válečného kříže sešlo dostatek účastníků, aby jejich hlas zazněl z tohoto shromáždění.

Přes to, že se na toto shromáždění nedostavil žádný z pozvaných politiků či významných státních činitelů, nic to neubralo na důstojnosti a významu piety pamětníků. Neúčast politických činitelů a vedoucích funkcionářů příslušných resortů vyzněla jako nezáměr o národní hrdiny, jakému jsou již po dlouhá léta političtí vězni uvyklí. Česká republika si nemůže naříkat na nedostatek výchovných a historických vzorů. Problémem národní paměti není nedostatek silných a vzácných osobností, ale nedostatek politické vůle a sobectví na naší vrcholové politické scéně, kde jsou především upřednostňovány egoistické zájmy.

Političtí vězni konstatovali, že se podařilo mnohé. Díky bývalému prezidentu Václavu Havlovi, některým vládním činitelům bývalé vlády, některým publicistům, historikům a především velké vůli politických vězňů se podařilo získat ze státního rozpočtu dostatek peněz pro obnovu a výstavbu pietního místa – Památníku Vojna, kde v padesátých letech zuřil krvavý teror komunistické strany vůli politickým odpůrcům. Tento budoucí památník je významným místem novodobé historie, který bude deklarovat vůli po svobodě a demokracii těch, kteří se nenechali zlomit ani hrozbou smrti či nelidského utrpení.

Političtí vězni vzpomínají na minulost

Také dosavadní Muzeum III. odboje dokumentuje věrohodně poměry, jaké v padesátých letech vládly ve věznicích, koncentračních táborech a táborech nucených prací. Setkání politických vězňů dne 17. listopadu 2003 v Příbrami mělo symbolický význam. Byl zde předán Válečný kříž těm, kteří vytrvali jako zázemí politických vězňů i přes nátlak, vyhrožování a zastrašování i přes hrozby, které mohly být kdykoli naplněny, neboť proti absolutní moci nebylo obrany.

Tuto přílohu proto vydáváme jako výraz úcty těm, kteří si zachovali i přes soustředěný represivní nátlak komunistické moci svá lidská srdce, své naděje a svou víru. Čest památce těch, kteří se těchto dnů nedočkali.

Válečný kříž neuvězněným trpícím, který věnoval Muzeu III. odboje plk. Luboš Hruška

František Zahrádka

Dobrý den, srdečně Vás zde dnes vítám. Dnes jsme se zde sešli především proto, abychom Vám představili Válečný kříž neuvězněným trpícím. Mnozí z nich trpěli ještě víc než my chlapi, kteří jsme do toho šli s vědomím, že každá legrace něco stojí a s tím, že za úsilí odporovat zlu se musí ze strany zla počítat i s ranami.

Poprosil bych paní doktorku Kavalírovou předsedkyni Konfederace politických vězňů, aby přednesla svůj projev. (potlesk)

Dr. Naděžda Kavalírová předsedkyně Konfederace politických vězňů

Vážení hosté, vážení přátelé, bratři a sestry. Dovolte mi abych Vás pozdravila jménem předsednictva Konfederace politických vězňů České republiky. Scházíme se dnes v den 17. listopadu 2003 v Příbrami v Muzeu III. odboje. Tento den je pro nás bývalé politické vězně zvláště významný několika symboly.

Symbol první - 17. listopadu roku 1989

Pochod především studentů z Vyšehradu na Národní třídu, směr Václavské náměstí. Jak byl podobný památnému pochodu, také především studentů dne 25. února 1948 od Českého vysokého učení technického na Karlově náměstí přes Národní třídu, směr Hrad. Mezi Vámi je řada účastníků tohoto legendárního pochodu. Oba pochody měly jedno společné. Statečně demonstrovaly vůli po svobodě slova, písma, pohybu a zachování, v případě února 1948 a obnovení, v případě roku 1989 demokratických práv ve svobodné zemi. To jen ve zkratce. Ten první pochod v roce 1948 byl poznamenán katastrofálními následky, které zasáhly hluboce do dění v této zemi. Nastala doba temna trvající více jak čtyřicet let. Zločinecká ideologie přetvářela z mladých a zdravých odpůrců režimu novodobé otroky. Ten druhý pochod přes různé zvraty nakonec odstartoval téměř raketově politické změny. Symbol 17. listopadu je pro nás, bývalé novodobé otroky a dnešní bývalé politické

vězně skutečným symbolem nových nadějí a očekávaného uznání. Definitivní konec starých pořádků a začátek nové historie v dějinách této země.

Symbol druhý.

Scházíme se v Muzeu III. odboje v Příbrami. Hory kolem nás, hluboké podzemí, i to co je nad nimi je prostoupeno osudy mnohatisícové armády mužů, kteří za neskutečných pracovních podmínek dobývali smolince pro tzv. osvoboditele a posléze okupanty ze Sovětského svazu. Poškozené zdraví s trvalými následky a mnoho ztrát na životech, to byla krutá daň. Důkazy viditelné a hmatatelné z té doby a nejenom z těchto míst jsou shromažďovány a pečlivě archivovány ve vitrínách Muzea. Za to mi dovolu, abych poděkovala Dr. Jiřímu Majerovi, Dr. Františkovi Verflovi a všem dalším. (potlesk) Po celé naší zemi jsou prezentovány na putovních výstavách. A na putovních výstavách se trvale podílí paní Dr. Šimánková, ze Státního ústředního archivu v Praze, jinak je to dcera mukla a je s námi spojená tisícerými muklovskými nitkami. I jí patří naše velké poděkování. (potlesk)

Symbol třetí.

Vidím ho v lidsky prostém křesťanském gestu. Jedním z těch muklů, otroků té doby, je legendární plukovník Luboš Hruška. Z rodinného majetku shromáždil a nechal upravit zlatý kříž, který nese název : Muklovský válečný kříž. Proč válečný? Je to vyjádření mužů vojáků, pro které je obrana ohrožené vlasti absolutním životním vyznáním. Dnes vložíme tento kříž do vitríny v Muzeu III. odboje a zapíšeme do paměti: S vděčností a úctou k těm, kteří nám pomáhali nést kříž nesvobody. Teď mi dovolu abych poprosila legendárního Luboše Hrušku, aby přečetl text. (potlesk)

Plukovník Luboš Hruška čte motto při předávání kříže

Plukovník Luboš Hruška

Sestry a bratři, Franta Bím, asi většina Vás ho zná, ve Švýcarech vyslovil kdysi takový námět. Já jsem se toho chopil a uskutečnil jej. Chci aby ten kříž provázelo následující motto, zde na výstavě i jinde, pokud bude někomu replika předávána:

„Válečný kříž se dává hrdinům. Díky naši draží, za Vaši statečnost. Zločinecká komunistická strana se v letech 1948 až 1989 dopustila genocidy na vlastním národě. Povraždila a utýrala tisíce lidí, z politických důvodů uvěznila 270 000 občanů. Avšak nejenom vězňové trpěli. Zlá krutá moc takto roztrhla tisíce rodin. Bez pomoci a ochrany zůstaly doma manželky, manželé, děti, rodiče a věrní přátelé. Ti všichni byli vystaveni obrovskému tlaku vydíráním, ztrátou zaměstnání, zákazem studia dětí, vystěhováním, či

ztrátou majetku. Komunistická strana za vydatné pomoci StB se snažila zpřetrhat rodinná pouta, lásku, zničit manželství a dětem šťastný domov. Msta na nevinných byla nejtěžším zločinem. My muklové se hluboce skláníme před vámi všemi, dosud žijícími a těmi, které již povolal Bůh, aby konečně v klidu spočinuli v jeho milující náruči. Všem, kteří jste „venku“ se ctí obstáli, děkujeme za lásku, trpělivost, čistá srdce, obětavost a udělujeme Vám, za vaši statečnost „Muklovský válečný kříž.“ (potlesk)

Prosil bych Frantu Zahrádku, aby Kříž ochraňoval a uložil v Muzeu, aby to nějaký nenechavec nesebral, má to hodnotu třiceti tisíc korun.

František Zahrádka

Děkuji Lubošovi Bímovi, Dr. Kavalírové a všem, kteří se na tom podíleli. Děkuji za předmět, který je uznáním pro ty, kteří trpěli a nebyli přímo ve vězení. Pro mnohé to bylo mnohem horší než pro nás. Já jsem se za 13 let nenechal zlomit, položit, přečkal jsem to, ale moji rodiče se dočkali sotva poloviny mého trestu a zemřeli. I já pokládám toto uznání za uznání mým rodičům. Děkuji Vám všem a ještě bych rád požádal zástupce Úřadu dokumentace a vyšetřování, pana místoředitele Dr. Breta, aby nám při této příležitosti něco řekl. (potlesk)

Politici vězni při prohlídce Muzea III. odboje

Velký zájem vzbuzovaly výrobky muklů

Dr. Pavel Bret, zástupce ředitele Úřadu dokumentace a vyšetřování vyslovil muklům podporu

Setkání bývalých politických vězňů bylo přátelské

Dr. Pavel Bret

Dobrý den dámy a pánové, dovoluji mi, abych vás v zastoupení pana ředitele všechny pozdravil a vyjádřil přesvědčení, že toto setkání není poslední. Vím z vlastní zkušenosti, že toto setkání zvláště pro Vás, kteří jste tomu mnoho obětovali je velmi bolestné a zároveň slavnostní, bolestné proto, že už se nesetkáváte s těmi, kdož byli v tom s vámi. Vaše řady řídnu, je vás stále méně. Naší iluzí a vašim přesvědčením je, že společně s Vámi jsou tady i ti, kteří byli nuceni odejít a že z vašich srdcí a z vašich myslí nikdy neodejdou, protože Vy jako celek víte, že hodnoty které jste sdíleli, ty hodnoty, pro které jste byli pronásledováni, jsou budoucností každého státu, každého národa. Váš stálý život i svobodu čest, charakter, to byly všechny ty hodnoty, které chyběly těm, kteří vás pronásledovali. Tyto hodnoty ve vás zůstaly a je důležité, aby pokud jste živi, tyto hodnoty dál předávali s velikou vírou, že zaplní celou společnost a že zastoupí i vás pro případ, kdyby i přes ty znalosti, i přes ty předané zkušenosti, přišla doba a představa, že by se tyto tragedie mohly opakovat. Aby za vás tu bylo mnohem více těch, kteří by se postavili na odpor a už by nikdy nepřipustili to, co jste vy zakusili. (potlesk)

František Zahrádka

Ted' bych rád zavolał toho, který se dokázal vžít dokonale do situace postavy vězněného pilota Maděry ve Zdivočelé zemi, Martina Dejdar, aby Vás mohl pozdravit.

Herec Martin Dejdar, představitel herecké role Maděry

Své kolegy mukly přišel pozdravit i spisovatel Jan Beneš

Martin Dejdar

Děkuji Františkovi, jsem velmi rád, že jsem mohl mezi Vás přijít a musím se přiznat, že prožívám hluboké dojetí a nemluví se mi vůbec lehce, protože při pohledu na vás mi chodí mráz po zádech. Jen díky tomu, že si kdosi vymyslel, že napíše ten úžasný příběh zdivočelé země, že šťastná náhoda, šťastná hvězda byla přítomna tomu, že jsem tu roli dostal, a že jsem se mohl setkat s Františkem a mnohými z vás, kteří jste se na tom seriálu podíleli, a díky tomu jsem mohl jenom velmi částečně proniknout do vašich osudů. To téma je pro herce strašně důležité. Když je co hrát, hraje se samo.

Vaše osudy jsou tak neuvěřitelné, že se mi to hrálo samo. Proto možná byla ta role tak pozitivně přijatá ale ne ze všech stran. Z vaší strany, ze strany lidí, kteří tomu věřili. Ten seriál a ten příběh, měl, má a bude mít stále ještě spoustu nepřátel. Spoustu lidí, kteří tomu nechtějí věřit, zpochybňují to, jsou tací, kteří říkají, že to tak nebylo, Já budu, co mi budou stačit síly pomáhat tomu, aby se další lidé a můj syn dozvěděl o tom, že komunismus není dobrý či špatný, ale zlý. Zřízení, které jde bezdůvodně proti lidem je zruďné. Dneska ráno jsem byl shodou okolností se svým synem na houpacích, rozrazil si pusku a já mám na ruku jeho krev. Říkal jsem, že to bude velmi symbolické, přijít mezi vás s krví na ruku ještě absolutně

s krví nevinného člověka, který za nic nemůže, ale pravda, ten důvod zranění byl jiný. Myslím že vy, nijak se neuražte, jste vlastně ohrožený druh, a tak by s vámi mělo být nakládáno. Jak to já cítím, jak to já vidím, jste ohrožený druh, který není moc rád na očích. Proto koukám s překvapením, že tu dnes není nikdo z představitelů dnešní politické síly.

Chápu a věřím, že ty levičáky byste tady ani nechtěli, ale z těch pravicových stran. Jsem velmi překvapen, že tu nikdo není, aby vám přišel vzdát hold, poklonit se tomu, co jste byli nuceni vydržet. Nejen ti, kteří jste byli uvězněni, ale vy všichni, i ti, kteří jste byli doma a trpěli – ne-li stejně, někteří možná i víc než ti, kdo jste byli zavřeni v lágrech. Já doufám, alespoň podle toho jaké mám zprávy, že seriál bude pokračovat, že znova půjde, některé díly opět naráz a že to vybudí u mnoha mladých lidí řadu dotazů, jak jsem to už zažil na všech besedách. Je to vůbec možné? Bylo to tak? ptali se mě sedmnáctiletí a osmnáctiletí. Je to vymyšlené? Vždyť to ani není možné. Já z doslechu, ti kteří si pamatují odpovídali: bylo to tak, někdy to bylo ještě horší. Když se toto ti mladí lidé dovědí, věřím tomu, že ta koketerie s komunismem by mohla přestat. Osobně jsem před časem sledoval dokument o panu Grebeníčkově, měl jsem slzy v očích byl jsem nesmírně roztrpčen a rozhořčen a bylo mi vás všech nesmírně líto. myslím to naprosto upřímně. Z vlastní zkušenosti vím, že nejhorší pro člověka je bezmoc. To je to nejstrašnější, co vás může potkat, když víte, že se vám děje bezpráví, aniž byste měli jakýkoli podíl viny. To je strašný pocit. Já bych si přál, abyste takový pocit nikdy neměli a aby někdo vstal a řekl, že vy jste byli a jste hrdinové, že tu byli jiní lidé, kteří se vám dnes nemohou podívat do očí. To je největší dluh tohoto zřízení i České republiky do tohoto dne, do roku 2003, že nikdo neměl odvahu vstát a vám všem říci promiňte Já doufám, že se to ještě stane, a když budu moci pomoci, pomůžu.

Ještě k tomu co jste řekl o ceně toho kříže, on nemá cenu jen těch třiceti tisíc, ale má cenu těch 270 000 lidských osudů, které komunisté položili na oltář tohoto kříže. To je všechno v něm, a to má cenu nevyčísitelnou.

Zástava „Věmi zůstaneme“ byla duchem celého setkání

František Zahrádka

Chtěl bych poděkovat Zemanově vládě, která na realizaci našeho programu, počítaje v to chod muzea, budování tábora Vojny poskytla dostatek finančních prostředků. Výstavba tábora probíhá plynule, k tomu by nám něco mohl říci pan Dr. Velfl ředitel Hornického muzea, který je s Dr. Jiřím Majerem, jenž je zakladatelem tohoto muzea a spoluiniciátorem,

spolu s Rudou Pernickým a Vládou Struskou. Dr. Velf a Dr. Majer jsou historici, kteří dohlíží na úroveň expozic a na výstavbu tábora Vojna.

Dr. Velfl ředitel Hornického muzea

Dr. Josef Velfl

Řekl bych jen několik technických údajů. Jak již bylo řečeno, úpravy tábora Vojna se chýlí ke konci. O prohlídky je v současné době veliký zájem jak mezi odbornou, tak i laickou veřejností. Zcela telegraficky: Usnesení vlády č.609 z roku 1999, bylo to že bývalé vězeňské zařízení, které měla v této době armáda ČR bude bezúplatně převedeno na tehdy okresní, dneska hornické muzeum Příbram a vláda ČR rozhodla že toto muzeum kde působím jako ředitel, bude mít na starosti vybudovat, respektive upravit stávajících 16 historických objektů do podoby památníku Vojna, který bude dokumentovat utrpení našich lidí po komunistickém převratu v únoru 1948 a zároveň i protikomunistický odpor doma i v zahraničí. Vláda o tom rozhodla v roce 1999 a od té doby probíhá intenzivní budování tohoto památníku. U zrodu tohoto scénáře, dříve libreta byl vzpomínán pan Dr. Jiří Majer CSc., který rovněž zakládal i toto Muzeum a řadu dalších muzeí u naše hornické na Březových hrách.

V současné době je před dokončením objekt bývalého velitelství, kde je umístěna expozice, která dokumentuje celý průběh událostí. Před dokončením je objekt bývalých korekcí, byl adaptován ubytovací objekt G, kde probíhalo mimo jiné i natáčení seriálu Zdivočelá země. Byly zhruba dokončeny stavební práce na bývalém kulturním domě, probíhají práce na staré kuchyni a na nové kuchyni a probíhají práce na obslužném objektu, který vytváří věžovitou stavbu, ze které bude i krásný panoramatický pohled do celého areálu. Vláda rozhodla že v rámci budování památníku Vojna tam bude profinancováno celkem 79 milionů, z velké části ty prostředky tam byly proinvestovány, zbývá již jenom menší část, ze které chceme dokončit opravu těch dvou objektů kuchyní a hlavně, ti z Vás, kteří tam v poslední době byli, měli možnost vidět, že ve zbídačeném stavu je příjezdová komunikace, my abychom vůbec tu stavbu mohli zkolaudovat musíme dokonce vybudovat i nový železniční přejezd, který si vyžádá několik milionů, takže budování památníku Vojna se týká

především výstavby. My věříme, že harmonogram prací který je stanoven, tzn. do konce září resp. října příštího roku bude splněn a myslíme si, že bychom ho slavnostně zpřístupnili veřejnosti na jaře roku 2005. Poté, co bude dokončena stavba bude nutné tam provést úklidové práce úpravy terénu, atd. Tolik ve stručnosti, jak to vypadá s památníkem Vojna. Již dnes je vidět, že tam bylo vykonáno veliké množství práce a ta práce je satisfakcí vůči všem politickým vězňům, kteří trpěli za demokracii této země.

(potlesk)

Na závěr jednání byli přítomní vyzváni Františkem Zahradkou k prohlídce areálu staveniště tábora Vojna. Jen málokdo si nechal ujít příležitost, aby si znovu nepřipomenul nedávnou minulost, která tak výrazným a destruktivním způsobem zasáhla do života jeho samotného i celé rodiny. Genus loci v mnohých vybudil pocity, které si s sebou nesou jako třináctou komnatu hluboko ve své duši. Všichni však odcházeli s pocitem, že se tato smutná a odsouzeníhodná historie nikdy nesmí opakovat.

Připravil Eduard Vacek

Kabinet dokumentace a historie VS ČR
Redaktor: Eduard Vacek, Adresa redakce: Soudní 1672/1a, Praha 4, p.p. 3 14067, telefon: 26103 4714, e-mail: Evacek@grvs.justice.cz